

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben káshoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Eserkeztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség kéziratok visszaadását
 vagy megőrzését nem vállalja.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes másként 8 fillér.

NAGYVÁRAD, márczius 14.

Fekete márczius.

Ugyanigy voltunk 1848-ban is. Mindig beszéltek, egyre csak beszéltek, még sem lett semmi látszata. Egyszer aztán megmozdult a fiatalság és cselekedett. Hogy mit tett? Olvassátok el a Talpra magyart és a 12 pontot. Ideálokat állított bennük késő nemzedékeknek. Tekintetek vissza a régebbi magyar sajtóra: annak a szabadságát ők teremítették meg egy merész, férfias tettel.

Ők megteremtették, mi pedig hagyjuk elkobozni. Beszélünk, megint beszélünk, mindig beszélünk...

A tizenkét pont helyett a bihari pontokról regélnék, meg egy bizonyos szegéről. Annak a példáját ajánlgatják követésre hivatalosan és félhivatalosan. De sőt még annál is többet. A bihari pontok felfüggesztésénél nem volt szó feltétlen megadásról, míg most legkevesebb az unbedingte Unterwafung.

És amellet ugyan a tolla alá nézzen, a ki manapság erről a kérdéstről írni mer. A sajtószabadság kimondása után 58 évvel éjjeli ügyészek, hajnali vizsgálóbírók leskelődnek a lapok után s akárhányszor az elmaradt lap 2 nap mulva érkezik meg üres hasábkokkal.

Beszédesek azok a fehér lapok. Beszélnek sajtószabadságról és egy önérzétes népről, büszke magyar ifjúságról,

mely 58 évvel ezelőtt szabaddá tette a gondolatot — hiába.

Szomorú márczius. Nem hiába füttyöl végig hideg téli szél a rónákon: az abszolutizmusnak ilyen idő kedvez. Legalább nem csalja ki az embereket a nap-sugár s nem ér rá senki összehasonlításokat tenni, elkeseredni és cselekedni.

Cselekedjenek mások. Derék ügynökök összeszednek vedlett alakokat s küldöttségé csoportosítják őket. Tegnap soroksári sváboknak adták ki őket, ma pesti izraelitáknak, tegnapelőtt voltak fogarasi oláhok, holnap lesznek szolnoki magyarok. Ugyanazok a vedlett alakok, a kik a jó napidij fejében szívesen végighallgatják a vén bakkancsos kesergéseit. Meghallgatják, hiszen hallgatni nem nagy mesterség egyik nap magyarul, másnap oláhul, harmadnap németül, jó pénzért. Lesz százmillió folyószámlahitel, telik belőle.

A belügyminiszter rendelete kiütötte a kenyert ezer és ezer apró egzisztencia kezéből, mikor a sajtószabadságot megnyirbálta. S a becsületes kenyér helyett adott a másik rendelet 5000 korona alamizsnát.

Nem munkás kell az abszolutizmusnak, hanem koldus.

Márczius 15-én rab a sajtó, megszegve a törvényt, de szabad a legnemesebb ideáljaink ócsárlása.

Pirulva kell olvasnunk, mi mindent nyomtatnak ki a kormány pénzén ma-

gyarul. Hogy azok az ólombetűk, a melyeket egy Petőfi tett szabaddá, fel nem lázadnak e megszégyenítő szerep ellen! A magyar sajtó alacsonyodik le ahhoz, hogy a magyar nemzeti főrekvéseket ócsárolja. Méltó folytatása annak a szellemnek, a mely magyar honvédekkel vette szét a magyar országgyűlést.

Folytathatnók — de mire a sötét kép? Ha gyászos a jelen, ha szomorú a jövő, tekintsünk vissza a múltba. Ama nagy napokat el nem kobozhatják, a dicső emlékeket fel nem oszthatják. Vissza, a 48-iki márcziushoz! Érezzünk a nagy napok hőseivel a jelen epigonjai közt. Aztán — vessük ki szívéből a csüggedést. Ez legyen az utolsó fekete márczius. Ha még egyszer üzen márczius idusa, ünnep legyen, egy szabad nemzet ünnepe!

A politikai válság.

A kombinációk főtárgyát nap, mint nap az új választások képezik. A pesszimisták tudn vélik, hogy a szavazók a helyzet mai stádiumában belátható időn belül bajosan járulhatnak az urnához. Ezzel szemben az ellenzék szorgalmasan készül a választásokra. Bécsben pedig ezalatt fontos katonai tanácskozás előkészületei folynak. Vajjon mi sül ki belőle?

Részletes tudósításunk a következő:

A trónörökös a királynál.

Ferencz Ferdinánd főherczeg — mint Bécsből jelentik tegnap ötnegyed óra hosszat

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Petőfi ébredése.

Fehéregyházi gyászos csatatéren,
 A honvédtől ázott völgy ölében,
 Megmozdul a hant lassan, csöndesen.
 A kis virág megrebbe hirtelen.
 Ijedten retten arrébb a bogárka.
 Zizegve hajlik széjjel a fű szála.
 S aki szívében itt él halhatatlan,
 A költő honvéd sirjából kipattan.
 Zsinóros honvédőrnagy ruhája
 Vértől átázva simul újra rája.
 Balján a kardja megesörren, a mint
 A réten által veszi lépteit.
 Dalok költőjét kis virágok ezre
 Sőhajtva nézi, hogy megy messze, messze...

S midőn nem sejt, várja senki sem,
 A múzeum fölépcején terem.

»Innen riadtam egykor a magyarra:
 Én népem, hogyha nem vagy gyáva: talpra!
 A vészharangot konditom feletted.
 Csatáról zengek ifjaknak, öregnek!

Pacsirtaszó, szerelmi dal helyett
 Hadd töltse meg az erőt, berkeket
 Ágyú dörgése, haldoklók panassza...
 A szabadságért, a hazáért: talpra!

»Nem tudjátok már harezi dalaim?
 Nem lelkesültök gyújtó szavain?
 Vagy tán rabok vagyunk ma, mint valánk?!
 Rugnak, gyaláznak, szégyen száll reánk,
 Gaz árulók hiéna-serege,
 Nemzetirtó vásárja tölti be
 E büszke honnak, szabad téreit?...
 Fegyverre, talpra, fel csatára mind!

»Sirból jövök fel: emlékezzetek,
 Itt, e helyen mire esküdtetek!
 Utánam ezrek siri árnya kél,
 Mind számon kér, mind vádol és ítél.
 Ti leborultok sirjaink felett.
 Hősi halálért illő kegyelet.
 De hogyha szemfedő borul reátok,
 A gyávákról mit mond majd unokátok?

»Megesküvétek, emlékezzetek:
 Rablánczot többé nem hord kezetek.
 Kardot, kaszákat fogtatok helyette,

A zsarnok sápadt, rémült nevétekre.
 Vác, Isaszeg, Nagysarló, Budavár
 Fölött a honvéd glóriája áll,
 A honvéd győzve nyomul mind tovább —
 S ma rab házában ő a — porkoláb.

»E gyáva fajnak, e kores nemzedéknek
 A békés rabláncz volna hát az élet?
 Nem a hősökre hallgat, de pulyákra,
 A kik bezsebelt kincsekben turkálva,
 Hirdetnek gyáva meghunyászkodást?
 Inkább eltűröm százszor a halált!
 Ébredjétek, fel újra, diadalra!
 Hadd konditom a vészharangot: talpra!

Budán fön, a királyi vár alatt,
 Mátyás tornyában kong, bong a harang.
 S a téren, hol a büszke szobor áll,
 A sápadt honvéd mozdul, kél, leszáll,
 S míg felszerkednek vérső sebei,
 Rongyos zászlóját égnek emeli.
 »Az élők félnek — keljétek, halottak!
 Dörgjék fülébe a remegő korcsnak:
 Csak gyáva nép lesz rabbá! Fel hát! Hallga:
 A vészharang kong. Most vagy soha! Talpra!

Dr. Krüger Aladár.

LEBOVITS és WEISZ angol divat férfiszabó cég

szíves tudomására adja nagyrebcsült vevőinek és a nagyérlemű közönségnek, hogy az őszi idényre a legújabb és legdivatosabb angol, skot és Homespon, valamint angol double mellénykülönlegességekkel megérezhető szívesen szolgál, a legjobb kiszolgálásról gondoskodik. — A m. t. vevőink és a t. közönség további pártfogását tisztelettel kéri.
 keztek, a mely raktár dús választékban a nagyérdemű közönség rendelkezésére áll. Előnyös ruhabérlet-táblázattal pedig a cég eddigi jó hírneve is kezkesedik. — A m. t. vevőink és a t. közönség további pártfogását tisztelettel kéri.

Lebovits és Weisz angol divat férfiszabó cég NAGYVÁRAD, Fő-utca, zárdá-épület. — Városi és vidéki telefon sz. 1.51

a királynál volt. Az audiencia után katonai tanácskozás volt, amely szintén renekivül hosszú időt vett igénybe. Hogy miről szólt ennek a konferenciának a tárgya, arról azok, akik résztvettek benne, természetesen nem nyilatkoznak. Csak sejteni lehet, hogy ez a magyar válság eshető következményeivel állott kapcsolatban. Szombaton az összes hadtestparancsnokok újra Bécsben lesznek és hétfőn talán már váratlan fordulat következik az abszolútizmus történetében.

A választások elhalasztása.

Tegnap a választások dolgában a kormány köreiben nagyon megváltozott a felfogás. A legtöbb forrás arról ad hírt, hogy bár a kérdés csak báró Fejérváry Géza legközelebbi lefolyó audienciáján nyer formális eldöntést, az új országgyűlés aligha ül össze.

A *Pesti Napló* állítólag kitűnő forrásból azt jelenti, hogy ha a választások elrendelésére most már valami nem várt körülmény behatással nem lesz, úgy április 15-én proklamáció jelenik meg, amelyben elmondja a kormány, hogy mindaddig, míg a választások a *katonai kérdés körül forognak*, a király nem rendeli el a választásokat, mivel felségjogai dolgában a nemzet ítélkezési jogát el nem ismeri.

Ezzel szemben éjszakai telefonjelentésünk szerint: Fejérváry esetleg már ma Bécsbe utazik, valószínűleg a mostani audiencián történik döntés arra nézve, hogy kiírják-e a választásokat. Tegnap minisztertanács volt, amelyen a kabinet valamennyi tagja résztvett. A tanácskozás az új választások ügyében folyt. Az új választások ügyében Kossuth Ferencz lakásán Andrássy, Apponyi és Zichy Adár gróf behatóan, hosszasan tanácskoztak. Így hát talán mégsem igaz a riasztó hír, mintha a számtalan törvénytelenes elhalasztásával is tetéznék.

Szegények mindig lesznek veletek.

Írta s a Nagyváradai Katolikus Legényegyesületben előadta: Némethy Gyula dr.

II.

Ott van például Franciaország leggazdagabb départmentja Nord, tehát Lille tájéka. A statisztika szerint 11,258 választó él tisztán vagyona kamataiból 512,854 választóval szemben, akik dolgoznak, vagyis egy henyélő esik 48 munkásra. Némely ábrándozók azt hiszik, hogy ha mindenki dolgoznék 6 vagy esetleg 5 órára lehetne leszállítani a munkaidőt s ugyanannyi lenne a termelés eredménye, mint most. A főntebb statisztikai adat ezt a hiedelmet fényesen megczáfolja. Ha a *birtokeloszlást* tekintjük, ugyanazon eredményre jutunk. A nagybirtokosok az összes földjövedelemnek 10 részét huzzák, a középbirtokosok csaknem egy negyedét, a kisbirtokosok csaknem háromnegyedrészt. Hol van tehát az az égbekiáltó aránytalanság, melyet egyes népvézerek annyira hánytorgatnak? A tőkét illetőleg se mondhatunk egyebet. Párisban, ahol pedig annyi a gazdag idegen, alig meg 500-ra azoknak száma, kiknek jövedelme a 200,000 frankot meghaladja. 500-an lehetnek, kiknek jövedelme 160,000—150,000 között ingadoz; 1600-an, kik 160,000 usque 150,000 franc évi bevétel fölött rendelkezhetnek. Ezek negyedrésze is idegen. Mindez a közvagyonhoz képest valóban eleynyszű csekélység. Ha meggondoljuk, hogy egyetlen egy évben a hagyatékok Franciaországban ötezernégyszáz millióra rugnak, világos lesz előttünk, mily szerény helyet foglalnak el a nagy vagyonok országunk gazdasági mérlegében. Ha egy-egy nagy áruházat, mint a Bon Marché, vagy Louvre csak gazdag vevők látogatnának a helyett, hogy 150—120 millió üzletet kötne, mindössze 5 vagy 6 millióra

Kossuth beteg.

Kossuth Ferencz állapota nagyon rosszra fordult, ugyannyira, hogy tegnap hajnali 3 órakor Müller profszort kellett betegágyához hivatni. Tegnap délelőtt aztán jobban lett a pártvezér.

Márcziusi ünneplés.

Kristóffy leirt *Csapó* Lóránt pestmegyei alispánnak s tudtára adta, hogy a márczius 15-ére tervbevett ünnepi körmeneteket, fölvonulásokat a sajtószabadság ünnepén engedélyezze.

Adók, ujonczok, nyugdíjak.

A *Zeit* értesülése szerint a kormány az ujonczozás és adószedés tekintetében erélyes eszközökhöz fog nyulni. Fölszólítja a hadköteleseket önkéntes belépésre, az adózókat önkéntes adózásra. Akik pedig ezek ellen izgatnak, azokkal szemben teljes szigorral bünvádi eljárást indít.

A *Nap* szerint a belügyminiszteriumban már nagyban folynak az előkészületek a vármegyei nyugdíjalap államosítására. Az egyes vármegyei számvevőségekhez már szétment a hivatalos tudakozó irat, amely fölvilágosítást vár az egyes megyék nyugdíjalapjának teljes anyagi erejéről. Hogy mekkora a tőke és mennyi a kamat.

Rudnay beszállásolása.

A főváros tegnapi közgyűlésén Szalai Mihály interpellálta meg Rózsavölgyi polgármestert, amiért Rudnayt a városházán beszállásolta, kéri kilakoltatását. Rózsavölgyi azzal mentegetőzött, hogy a szállásadás csak a királyi biztos teljhatalmából eredő kényszer következménye. Az interpelláló nem vette tudomásul a választ. A közgyűlés 35 szótöbbséggel tudomásul vette. Kaas Ivor báró odaszólt a többségnek:

lehetne kilátása. Ime ez a statisztika eredménye a népbolondítók állításával ellentétben.

Azt is kérdezhetjük, vajon ez abnormis egyenlőtlenség, ezek a kolosszális vagyonok, melyek mint hegycsucok emelkednek a közepes ekristentiák hegyvilágában bajnak, csucsosodnak-e vagy áldásnak a többi felé?

A tudomány ezt még nem döntötte el. De az bizonyos, pontos megfigyelés eredménye, hogy ahol a nagy vagyon ritka, ott a legrosszabb a munkás helyzete. A fehér fajok országai között aránylag az Egyesült Államokban található a legtöbb milliárdos; a legkevesebb pedig Itáliában. Már pedig a chicagói munkás több dollárt keres napjában, háromszor annyit eszik, hatszor annyit iszik, jobban lakik, ruházódik mint az olasz munkás; ez utóbbi mindamellett, hogy rendkívül józan, kénytelen Franciaországba, Tunisba, Amerikába kivándorolni, hogy babja és polentája legyen. Franciaország Nord vagy Pas de Calais departementjeiben sokkal több a nagy vagyon, mit Hautes Alpes vagy Basses Alpes megyékben, de a munkások helyzete is sokkal jobb. Nagy vagyon nem pusztítja a kis vagyont, hanem inkább növeli.

Ha viszont fölteszük, hogy a nagy vagyonok eltűnnek, a szociális tevékenység némely ágai lehetetlenné válnak. A haladás, ami pedig mindnyájunk érdeke sok tekintetben meg lenne nehezítve. Tudományos fölfedezéseket, találmányokat legtöbbször nem lehet tenni, csak ha előzetesen jelentékeny pénz nem áldoz valaki a próbálgatásokra, kísérletekre. Pedig ennek a pénznek is jó része hiába megy el. Tíz feltaláló közül kilencz tönkreteszi barátjait, akik biztak találmánya sikerében. Viszont a dugába dőlt kísérletek is hasznossá válhatnak és tanulságossá, ha most nem, később, mint azt a találmányok története bizonyítja. A kísérletezéseket tehát mégis csak elő kell mozdítani. Ki adhat

— Éljen Rudnay!

Polónyi ezt kiáltotta:

— Éljen Rudnay a maguk prinziállja.

Eötvös beszámoló.

Eötvös Károly ma nyilatkozik a helyzetéről nagykörösi választói előtt.

Penzióba.

Rudnay tegnap nyugdíjazta Madarassy Pál, Bitskey Kálmán és Mihalovits Elek árvaszéki ülnököket, akik hosszú időn keresztül közmegelegedésre szolgálták Pestvármegyét. Utódjukról Rudnay eddig nem gondoskodik, amíg a törvényhatósági bizottsági tagok nem határoznak a tisztviselők végleges sorsa felől, hogy menjenek-e, maradjanak-e.

Szilágymegye leszerel.

Zilahról jelentik, hogy Szilágymegye tegnapi közgyűlésén a leszerelés mellett foglalt állást. Elhatározták, hogy az önkéntes adók beszedésének megtagadására vonatkozó határozatot fölfüggesztik. A leszerelés mellett érvelt *Wessetényi* Miklós báró is, aki azt mondta, hogy inkább elviseli a látszólagos meghátrálás következményeit, sem hogy fölládozza a hazafias tisztviselőket.

Néhány szó a magyar nőkhöz!

Írta: Gróf Teleki Arvédné szül. Gróf Teleki Bella.

Engedjék meg, hogy most, midőn oly válságos a magyar haza sorsa, én is érintsem azt a kérdést, mely most mindnyájunk lelkét izgalomban tartja és mely minden igaz magyar nőt is cselekedetre szólít fel. Nagy időket élünk, a ma folyó küzdelem kimenetele fogja eldönteni a magyar nemzet létkérdését! Felujult az évszázados viszály, a mi régi ellenségünk a báránybőrbe bujt farkas, levetette az álarcot és most már igazi mivoltában fenyegeti legdrább kincsünket: nemzeti önálló-

azonban pénzt rá más, mint az, akinek fölöslege van jelentékeny. Tehát a nagy vagyonok tulajdonosai.

Magunkra például a francia földművelőkre semmi sem oly hasznos és szükséges, mint a *vegyi trágya*, mert a francia föld régen áll igen intenzív művelés alatt. Nohát drágán kellett megfizetni a vegyi trágyát azoknak a földbirtokosoknak, akik először kísérleteztek vele. De nem is kisbirtokosok tették. Ebből világos, hogy ha a gazdaságilag, iparilag fontos föltedezéseket tekintjük, a nagy vagyon a haladás szolgálatában áll. De nemcsak kenyérral él az ember; szellemi, tudományos és művészeti igényei is vannak; egy-egy szép költemény, jó könyv, szép kép, vagy szobor, zene is szükséglete az embernek. Bizony pedig a művészet remekei legtöbbször csak úgy jöhetnek létre, ha gazdag műpártolók, Maecenasok akadnak.

Mostanában halt meg Zichy Mihály ha zánkfia, a magyar festészet hallhatatlan dicsősége. Nem kisebb vagyon, mint az orosz czáré nyújtott neki módot arra, hogy a művészetének élhessen. De bezzeg élvezni annak rajzait a szerény módban lévő kishivatalnok is, ha megveszi az »Ember Tragédiájá«-nak kis képes kiadását néhány koronáért.

Marx és Engels, a tudományosnak nevezett szociálizmus szóvivői, azzal iparkodnak igazolni fölforgató terveiket, s mint elkerülhetetlen szükséges dolgot föltüntetni, hogy a tömegnyomor egyre nő, terjed, a vagyonok pedig egyre kevesebb kézbe huzódnak vissza. No hát az utolsó ötven év története fényesen czáfolja ezt az állítást.

Az egyenlőtlenség gazdasági vagyon egyenlőtlenség határozottan fogy azóta, a kis emberek, a szegények helyzete pedig jelentékenyen javult. Nem keresztény vallású irók idézek,

ságunkat. De ne ezen csudálkozunk, ne ezen szörnyülködünk, ez a küellen nem belőlünk való vér és hus, jót tőle nem várhatunk, de győzedelmesen megküzdehet vele, a szent jogainak védelmére kelő egységes nemzet.

Ámde itt a hazában is két tábor áll most szemben: az egyik az ezeréves alkotmány sánczait védi és lerakja új erődítvények alapjait, melyek az ősi nemzeti kincset bármilyen kultúradás ellen örökre megvédelmezendik. E dicső küzdők és munkások mögött áll az egész magyar nemzet. Velük szemben áll a másik tábor, ez is küzd, ez is dolgozik, de ennek küzdélmé dicstelen, munkája rombolás, e tábor katonái bérenczek, kik rést próbálnak ütni a bástyákon, sőt már itt-ott a sánczokba be is hatoltak. Ezek az alkotmány várát akarják bevenni, hogy a magyar hazát ellenségeinek elárulják és kiszolgáltassák. És ez a tábor is magyar!

Háboruk idején, midőn a férfiak hazájukért vérüket ontják, a nők nemcsak siratják övéiket, de kiveszik részüket ama nehéz időben a rájuk háruló kötelességekből; százával mennek lelkesedéstől áthatva a harcok véres mezejére a sebesülteket ápolni, a haldoklókat vigasztalni s a sok fájdalom, nyomor és szenvedés közé az enyhület és bátorítás cseppjeit vegyíteni.

A mi mostani vértelen dicső küzdelmünkben nem vár-e szerep a magyar nőre? Nem kell-e most is buzdítani, vigasztalni a küzdőket, öntudatra ébreszteni az ingadozókat, szítani a lelkesedést, mely az erőket megszámszorozza? Nem a mi gondunk-e ez magyar nőkl? De igenis, a mienk és hason át mindnyájunkat szent kötelességünk tudata, legyen minden családi tűzhely a hazaszeretet lobogó oltára is és mi legyünk ez oltár gondozói és oh magyar nőkl míg a mostani dicső küzdőket lelkesítjük, az

árulókat a társadalomból kitzitva megvetésünkkel sujtjuk, gondoljunk már ma a jövőre is és olyan fiakat neveljünk, kikből nem kerülhetnek ki hazaárulók. Erre tegyük mindnyáján szent fogadalmat!

Fel hát hazám női! fogjunk mindnyájan kezét, tömörüljünk párt, osztály, vallás és nemzetiségi különbség nélkül, csak az egységben van az erő, a haza ügye mindnyájunk ügye, a haza védelme mindnyájunk kötelessége, minden mulasztás vétek, ne habozzunk hát, fogjunk a munkához, ne szerénykedjünk: együnk szereplése sem lehet igen csekély a haza hasznára. Hordjuk a homokszemeket is az épülő bástyákhoz, melyek, ha mindnyájan egységesen dolgozunk, büszkén daczolhatnak majd a gonoszság és az ármány támadásai ellen. Vigyük át a társadalmi tőrre a nagy nemzeti küzdelmet, hozzuk divatba a magyar ipart, ne vásároljunk külföldi cikkeket és különösen ne vásároljunk ma fölöslegest, takarékoskodjunk egy nagy nemzeti alap számára, mely halmozódjék össze a gazdagok aranyából, a szegények filléreiből, semmi sem igen sok és semmi sem igen kevés.

Igy erkölcsi és anyagi erőnket mindnyájan összetéve a hazáért küzdők mögött dolgozzunk mi is, akkor ma is igaza lesz a költőnek, hogy:

Magyar nőnek születni szép és nagy gondolat!

NAPROL-NAPRA.

In memoriam.

Örökszép ünnep ez a mai. A nagyese-mények, amelyek hozzája fűződnek, a nemzet emlékezetéből ki nem törődnek soha. Hiába akarta Bánffy április 11-ével kitörölni az idust

a kalendáriumából. Nem lehet azt. Piros bötükkel van beirva a szivekbe. Onnan ki nem törölheti senki, amíg magyar szív dobog Szent István országában. A márcziusi ibolyát kitepheti tövestől a zsandár, ha akarja, ha megparancsolják neki. De, amíg benne van a gyökere az anyaföldben, addig hiába áll mellette a szuronyoknak egész erdeje. A márcziusi ibolyának semmiféle terrorizmus sem tudja megparancsolni, hogy április közepén virágozzék. Ruday rendőri fölügyelet alá helyezze a márcziusi ünnepségeket. Hogy közelebbi példára hivatkozzunk, *Kremsmarik* Békés megyében egyáltalán betilt minden nyilvános ünneplést. Csak zárt helyiségben engedélyezi — az idust. Vajjon tud-e majd róluk az a késő generáció, amely még buzgó lelkesedéssel ünnepli a márcziusi napok emlékét? A szabadság napja, a tisztességes sajtó ünnepe, továbbra is megmarad a hazafias kegyelet oltárán.

Mert tévednek azok is, akik ezt a hazaszeretet szempontjából szent napot forradalmi törekvések kiinduló pontjának szeretnék nézni. Nekünk nem volt forradalmunk. Nekünk szabadságharcunk volt. És a magyar hazának ezt a ragyogó két esztendejét is megünnepeljük hálás, kegyeletes, imádkozó, emlékező szívvél.

Téved azonban, vagy rosszakaratu, a ki revoluzionárius tendenciákat kerget ezen a nagy napon, miután a magyar ember lelke mélyén sohasem volt forradalmi érzület. Még ma sem az. A forradalmi tendencia keleti vonás ugyan, de nem a magyar embert jellemzi, hanem egy örökös vándorló, nyugtalan orientális faj. Ez az ünnep tehát ilyenformán nem a fölforgatás, hanem a *hazaszeretet* és az *emlékezés*.

Igazán, nagy jótéteménye a Gondviselésnek az emlékezés adománya. Páratlan kincs ez, főként a bánat óráiban, a szenvedések idején. Mi is emlékezünk, a magunk szubjektív világában. De úgy, hogy általános tanulságokat vonhassunk le. Eszünkbe jut például a pécsi ciszterciák főgimnáziuma, tizenhét évvel ezelőtt. Pöttön, szőszke diákok voltak lehettünk akkor, járván a második osztályba. Nos, akkor a védőerő vitája járta. És szolt a nóta:

Abczug Tisza, abczug Csáky,
Abczug báró Fejérváry . . .

Látnivaló, hogy Fejérváry népszerűsége azóta csöppet sem növekedett.

A felsőbb osztályok magyar ruhát kezdtek hordani. Mi is utánuk csináltuk, amennyiben, hogy kokárdánk volt, egyiknek-másiknak nemzetiszín nyakkendőjét s mindenkinek, aki csak tehette, vitézkötéses kucsuját. Van abban komikum, az igaz, mikor kucsma mellé pantallót hord a kis diák, de azért több az ilyesmiben a komolyság, mint a nevetni való. Hogy pedig megint konkluziót vonjunk le, ha Fejérváry populáritása nem gyarapodott, hát bizony az ifjuság, a diákság lelkesülése sem csökkent. És ez jó jel. Szó sincs rola, juvenus ventus. Az ilyen fiatal vetés még erősen zöld. De azért jól van ez így. Majd megsárgul, mire aratásra kerül. Minden a maga idején van legjobban.

Am eszünkbe jutnak a jogászévek is. A muzeumkert, az egyetem tájéka s a Petőfi-szobor. Mindenkinek megvolt a maga ifjusága; de akármilyen miliőben élte is át, akár a központban, akár a periferiákon, jóra való magyar ifju mindig megülte márczius idusát. S vajjon ma

hanem olyan modern evoluczionista fajták Kidd Benjámint, kinek jeles munkáját Geöcze Sarolta fordításában nemrég adta ki a M. Tud. Akadémia. A történelem gondos vizsgálója nem hagyhatja figyelmen kívül a néptömegek helyzetében a XIX. század folyamán pl. Francia és Angolországban beállott javulást. Angliában a javulás, amit saját korunkhoz közeledünk-e óriási. A fokozat legalján, miként Goffen pár év előtt kimutatta, 1855. óta csaknem folytonos csökkenését találjuk a nyomorogók számának. Csaknem minden osztály bére emelkedett s azok ma többet birnak vásárolni. A takerékpártári betétek, a betevők száma meglepően növekszik. A néptömegek lakóháza jobb és értékük nő, az életmód egészségesebb, kifinomultabb s folyvást tökélesedik. A munkaidő sokkal rövidebb, s még további csökkenése várható, a munkateltételek sokat javultak s a nép számára nevelésről, szórakozásról és üdülésről bőségesen gondoskodva van.

Nem akarunk mi, tisztelt hallgatóság struczmadár politikát követni, az az fejünket a homokba dugva letagadni, hogy nagy a szegénység, nyomorúság, nem akarunk mi a meglévő baj előtt szemet hunyni, mert a keresztény szeretet arra int, hogy embertársaink sorsával gondoljunk. De azt igen is állítjuk, és van rá okunk, hogy az utolsó évtizedekben Európa művelt államaiban a nyomorúság jelentékenyen apadt, még pedig részben a kormányok gondosságából, melyek szakítva a föltétlen gazdasági liberális elvével, törvényeket hoztak, üdvös törvényeket a munkások helyzetének javítására a legszebb feleletet adva azokra a gyalázkodásokra, amelyekkel a szociálista sajtó a társadalmat illetni meg nem szűnik. Magyarországon egy kissé elmaradtunk a munkásvédő törvények alkotásában, de az

utolsó esztendő alatt nálunk is javulást lehet tapasztalni. A keresztény katolikus egyház pedig, amelyet a szociáldemokraták hihetetlen dühvel támadnak, rágalmaznak és üldöznek, mindenkor nagy gondot fordított a szegénység, mindamellett, hogy főhivatása az örök-üdvösség munkálása és nem az ideiglenes. Egyébiránt az imént idézett Kidd Benjámint, aki pedig darvinistának vallja magát, szintén azt bizonyítja egész könyvében, hogy a jövő fejlődés csak az altmisztikus, azaz emberbaráti érzelmek és működés irányában képzelhető és hogy ennek az önzetlen emberbaráti érzelmenek gyökere, forrása nem lehet egyéb, mint a természetfölötti szentesítésre hivatkozó vallás.

Szegények mindig lesznek veletek . . .
Jézus ez igéi nem évtizedekre, vagy századokra szólanak, hanem mindörökre, de épen az, hogy a vagyoni egyenlőtlenséget teljesen megszüntetni soha sem lehet, ösztönözzön bennünket arra, hogy társadalmi tevékenységgel a nyomort enyhíteni iparkodjunk s lehetőleg mindenkinek, ha nem is bővelkedő, legalább emberhez méltó létet biztosítsunk. Az a keresztény vallás, a melynek alapítója az önmagát feláldozó, utolsó cseppjét is éretünk adó isteni szeretet, amelynek egyik főtanítása, hogy, aki látva szűkölködő barátját, irgalmasságát elzárja, abban az Isten szeretete nem maradhat; az a keresztény vallás, amelynek tanítása szerint, mint tudjuk, az utolsó ítélet napján Jézus a világbiro azoknak nyitja meg a mennyországot, akik a szegénnyel irgalmasságot cselekedtek, az irgalmatlanokat pedig örök tűzre vetteti, mondom a keresztény vallás tovább is fogja árasztani az igazi szeretet áldásait s ezzel mindenkori enyhíteni fogja a nyomort, mely a szenvedő emberiséget sanyargatja.

változott-e a helyzet? Hála Isten itt sincsen deformatio in pejus. Ne ütközzünk meg a fiatalság hőmpölygő frázisain. Az élet mindenkor szakának megvan a maga sajátos bukéja. Es van rá idő, amikor bizonyos tekintben az ilyen — hogy úgy mondjuk — jóakaró, tiszteletreméltó frázisok alkotják.

A pesti utcáról eszünkbe jut egy különös márcziusi kép. Mintha most is látnók. Még a régi keskeny belvárosi utcákon hőmpölygött a menet a Dunapart felé. Egyszer csak egy részeg ember csetlett-botlott mellettünk. S mialatt a tömeg a Kossuth-nótát énekelve eljenezve a magyar szabadságot és hazát, a részeg ember is belebődült a maga artikulátlan, borizú hangján, idegenszerű kiejtéssel, hogy:

— Éljen a szociálemográcia!

Még akkor nevetett az ember az ilyesmin. Ma két esztendeje egy *csongrádmegyei* katolikuskörben beszéltem ezen a napon. Bezzeg ott már nem volt mit nevetni, mikor a sok panaszt hallottam *Mezőfiek* garázdálkodásáról. És ma? Ma az olyan «éljen a szociálemográcia»-féle dülöngöző emberek parkettes szóba járnak deputációba, jó napszámmért.

Lássunk egy lélekemelő márcziusi képet. Ma egy esztendeje Zalamegyében, egy muraközi horvát faluban virradt ránk ez a nagy nap. És ime, a templomban magyar mise volt s a galambosz pap, aki idegenben született, de büszkén vallja magát magyarnak, lelkes horvát beszédet intéz híveikhez mise végén, az oltár lépcsőjéről a márcziusi napokról, Petőfiről, a magyar haza szeretetéről. Ezt a szép szokást régen gyakorolja már, éppen úgy, mint október hatodikán is megfelelő formában.

Eszünkbe jut most nekünk ez a mise, amikor ma országzerte a magyar haza jóvoltáért könyörög a papság. S ezt a papságot akarja most néhány kétfalábú tollforgató piszkos tintájával beszennyezni. No, csak hátrább az agarakkal.

És itt most még egy megjegyzést kell tennünk az emlékezés során. Azt, hogy ez az ünnep a becsületes sajtó ünnepe. Ezt az ünnepet az üzerek, kufárok meg ne szentségtele-nítsék. A nyegle fecsegők pedig, akik holmi Los von Rom mozgalmat szeretnének látni, hétköznapi lármájukkal fönséges csöndjét ne zavarják az ünnepnek.

A lapokat bejárja most a hír, hogy néhai való *Lengyelország* területére Németország most alkudozik. Mi hála Isten élünk. Becsüljük meg egymást, tartsunk össze, szeressük egymást s a hazát. Akkor sohasem vész el az alkotmányos, keresztény Magyarország.

Most pedig emlékezzünk és imádkozunk. (h.)

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Márczius 22. Kath. liceum bőjti estélye a főgimnáziumban este 6 órakor.
Április 5. Kath. liceum bőjti estélye a főgimnáziumban este 6 órakor.
Május 5. Kath. liceum estélye a főgimnáziumban este 6 órakor.

M á r c z i u s 15.

— 1906. —

Ötvennyolcz év tünt gyors szárnyon azóta,
 Hogy ünneppé lett ez a nap nekünk . . .
 Ünneppé, melynél szebbet, ragyogóbbat
 Nem ismer fényben dus történetünk.
 Egy sülyedő nép ujjászületését
 Sugarával e nap övezte be . . .
 S csodákról mond, csodás meséket nekünk
 Honszerelmünk e legszebb ünnepe . . .

Mikor a völgy ölen s a sik mezőkön
 Eltűnt a télnek dermesztő szele:
 Az öntudatra ébredésnek édes
 Varázsával lett millió sziv tele . . .
 S zordon vihártól oly sokszor megtépett
 Honunkat jobb sors fénye biztatá . . .
 S e sorsot majd az egybeforrított erőknék
 Közös, dicső munkája hozza rá . . .

. . . Ám fény nyomában ott leselt az árnyék.
 Áldás virágát átok tépte meg . . .
 És szebb jövőnkön reménygyöngyös utját
 Feldúlták orvul lelketlen kezek . . .
 S megkezdődött a hősök szent tusája, . . .
 Csodálva nézett a világ reánk! . . .
 De tulerővel szemben mit tehetünk?
 Erőnk lankadt . . . fogyott, majd elbukánk . . .

S mi erre jött . . . ez ünnepen eleddig
 Kerületön emlígettük csupán;
 Nehogy megtörjön e nap tiszta üdve
 Az emlékeknek fájó boruján.
 Engesztelődés fátyolát terítők . . .
 S mutattuk, hogy sebünk már béhegedt . . .
 Bitó . . . börtön . . . rémekkel nem zavarták
 Az ünneptartó honfilleket . . .

. . . De most, . . . de most csak gyujtsd szövétneked föl
 S vezess a multba, bús emlékezet! . . .
 S mit onnan kaptunk, mostoha kezektől,
 Mutass meg minden esőppnyi kis sebet! . . .
 Oh! mert ma újból ott vagyunk, hol . . . akkor . . .
 Rablánczot vernek újlag nekünk.
 Mert szolgamódra kényuri parancsnak
 Szavára földig nem hajtjuk fejünk . . .

Vezess, vezess emlékezet, a multba. —
 Erőnk, bizalmunk izmosul csak ott . . .
 S reménnyel tel meg szivünkben az ür, mit
 Talán a féltő kétkedés hagyott . . .
 S aczélosodva, felkészülten várjuk,
 Ha szétpattan a tulfeszült ideg . . .
 S az legyen elvünk: honunknak élni kell, —
 S jognak nem adjuk soha senkinek! . . .

Hadd szóljanak csak hát a küzdelemre
 Sürgetve hívó zengő harsonák . . .
 Mind elmegyünk! . . . s honérzetünk kezünkbe
 Poklot legyőző fegyvert, kardot ad . . .
 És megmutatjuk: ősi vér a vérünk! . . .
 S megbámul újból napnyugat s kelet . . .
 Mert esküszünk: hogy szent hazánk üdvéért
 Leszünk, ha kell, mind új »félistenek! . . .

P. J.

M á r c z i u s i d u s a.

Ünnepeljünk! Ünnepel az ország, ünnepel a hazafiai kötelezettség érzete, ünnepel a lelkünk. Emlékünnepet ülünk. 1848. márczius 15-ikének évfordulóját, mely bármily távol fog esni a jelentől, annak eredményét érezni fogjuk, ha nem is akarnánk nagy idő múlva is. 1848 márczius 15. Ha ez elhangzik, bármily halkan is, felszabadult nemzet örömrivalgását véled hallani, mely elragad, a szürke gondolatok közül a magasba emel, hol minden

arcz mosolyg, mint üde, nyiló rózsza. A tavasz fényugarán szállt hozzánk márczius idusa. Megvilágít minden sötétülő pontot, emlékeztet sok szép dologra, mely oly kellemesen izgat.

A tavasz szülte a mi szabadságunkat. Lenge szellő szárnyán szállott minden hazafi szivébe, mely megértette s magának ismerte mint rég elvesztett drága gyermekét. Aldozatok árán, felejtethetlen hősök élete árán született meg az, melynek csak reggele, nem, csak hajnali pirkadása volt márczius idusa, Közönséges volt az a pirkadás mint a többi, sőt felhős is és mégis egy nemzet életének ébredését szülte. Olyan ébredése volt ez, melyet nem fog követni álom. Olyan tavasz volt az, mely örökös marad. És ha mégis tél követné s jégkéreg borítaná be a mi tavaszunk egyetlen virágát, szabadságunkat, fel-támad ismét az a fenséges tűz, a bazafiság tüze, mely képes lesz ismét felolvasztani azt a kérget, bármily hideg, fagyos legyen is az.

A márczius 15-iki ünnepélyek közül kima gasló lesz a polgárság ünnepe, amelyet a szabadelvű és a függetlenségi párt együtt fog megtartani ma este 8 órakor a tömeges megjelenésre való tekintettel a Fekete Sasban.

Az ünnepélyt dr. *Hoványi Géza*, a szabadelvűpárt elnöke nyitja meg. Az ünnep beszédet dr. *Stocker József*, a függetlenségi párt elnöke mondja. Ezenkívül még a jogász-íjűség nevében a jogakadémia egyik hallgatója szaval s még két hivatalos tószta lesz. Az ünnepélyen ezuttal is résztvesz a kath. legényegylet dalárdája s az ev. ref. énekkar.

Az iskolákban mindenütt tartanak hazafias ünnepélyeket s ezek közül kiemelkedik a jogakadémiai ifjűség ünnepélye s a közs. polgári leányiskola ünnepélye, amelyet a nagyváradi Kossuth-szobor javára rendeznek a főreáliskola tornacsarnokában.

Ma délután 5 órakor fogja az ünnepséget megtartani az akadémiai ifjűség a következő programmal:

Himnusz. Elnöki megnyitó. Tartja *Tunyoghy Lajos* II. éves joghallgató. Kossuth katonája. Szavalja *Petrán György*. Ünnepi beszéd. Tartja *Fekete Ferencz*. Nemzeti dal. Szavalja *Lukács Béla*. Tárogató szólv. Előadja *Mezey Gyula*. Recrudescunt . . . Szavalja *Lévay Pál*. Szólvat.

E hazafias ünnepen szívesen látja a jogakadémia polgársága a vele együttérzőket.

A *Tanítók Köre* már tegnap este megülte a nagy nap emlékét, a már jeleztük program szerint kiváló sikerrel.

A *Nagyváradi Katholikus Legényegyesület*, mely eredetileg szintén ma estére tervezte ünnepélyét, szombaton, e hó 17 én esti egyegyed 9 órakor tartja meg gondosan összeválogatott műsorral a sajtószabadság emléknapiját. A nagy nap jelentőségét *Krúger Aladár* dr ügyvéd, lapunk segédszerkesztője fogja méltatja. Lesz több szovalat, az egyesület dalárdája pedig hazafias dalokat fog énekelni.

!!! Legmegbízhatóbb bevásárlási hely !!!

STROHMAYER PÁL áruháza

Telefonszám: 166. Nagyvárad, Szent László-tér 1. szám. Telefonszám: 166. az egész megyére.

Szolid, olcsó szabott áruk.

Menyasszonyi kelengyék. Legjobb minőségű vásznak és siffonok, véggel és méterenként. Férfi, női és gyermek kész fehérneműek, ugyszintén mérték vagy minta szerint is. Szőnyegek, tüggönyök, ág- és asztalterítők. Paplanok és matracok, valamint mindennemű mosóárak, u. m.: kreton, battist, zephir és színes vásznak a legjutányosabb olcsó árak mellett beszerezhetők vagy megrendelhetők. Költségvetések, minták, ugyszintén 20 koronát meghaladó rendelések. o o o o o vidékre bérmentve küldetnek o o o o o

Tisztelettel kérjük vidéki előfizetőinket, hogy úgy hátralékban levő, valamint a jelen negyedre szóló előfizetéseiket mielőbb beküldeni sziveskedjenek, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

* A városi tisztviselők fizetésemelése.

A városi tanács tegnap délután folytatta a tisztviselők fizetésrendezésére kidolgozott javaslat tárgyalását. Ezuttal a kezelő, segédzemélyzet, valamint az alkalmazottak fizetésének tervezetét tárgyalták. A számtiszteket, fogalmazókat, irodatiszteket, rendőrbiztosokat egy osztályba sorozták és pedig a 3-ik fokban az I. oszt. 1900 kor. fizetés, II. oszt. 1600 kor. fizetés, III. oszt. 1300 kor. fizetés s minden osztályban 600 kor. lakbér. Felmerült ennél a csoportnál, hogy az összes rendőrtisztviselők egyenruha viselésére köteleztessenek. A nagyon is szükséges intézkedést a szervezeti szabályzat tárgyalásánál vizik keresztül s erre nézve pótlékról gondoskodnak. Az irodaigazgatót szintén a fentebbi csoportba sorozták, de ennek 2-ik fokozatába 2000 kor. fizetés s 600 kor. lakbérrel. Már most kimondta azonban a tanács, hogy üresedés esetén az irodaigazgatói állást megszünteti. Az irnokok, járványkórházi felügyelő és utmester fizetését 3-ik fokban 1300 korona és lakbérét 400 koronában állapították meg. Az árvaházi gondnok és a havidijas irnokok fizetését 1200 koronában, a logyasztási hivatal főnök, vízvezetési felügyelő fizetését 2200 korona fizetés és 600 kor. lakbérrel vették fel. A főmérnök egy újabb beadványában fizetését 9000 koronában kívánja megállapítani. Megütköztek rajta nem csak a kivánságán, hanem a hangján, mert lateinerépségségről úgy beszél, mint akik eltűnt semmisségek a technikai emberekhez képest. Mivel már a főmérnök fizetését elintézte a tanács s részt sem vett a tanácsülésen, nem vették tárgyalás alá sem a beadványt. Hosszabb vita volt a rendőrök fizetésénél, akiknek 680 kor. illetve I. oszt. 720 kor. fizetés és 140--140 kor. lakbérben állapították meg. Ezután még a hegyőrök, tűzoltók, szolgák stb. fizetéseit állapították meg. Az utcáseprők ki vannak hagyva a rendezésből s ezt mint napszámosokat akarja időről-időre felvételni az előadó. Ennél a pontnál a polgármester azon érdekes nyilatkozatot tette, hogy minden vonalon odatörekszik, miszerint akik a várost szolgálják bármiképpen is, tisztességes megélhetésük s nyugdíjjogosultságuk legyen. Ez a kijelentés érdekesen jellemzi a polgármester helyes szociális érzését és humanus gondolkodását. A napdijasokról külön szabályzatban gondoskodnak. A tanács által megállapított javaslatot kinyomatják s megküldik a törvényhatóság tagjainak. Annyit már most konstatálni lehet, hogy a tanács által tett módosítások által az előadó által kiszámított 136 000 koronánál magasabb összegre rug a fizetésemelés által igényelt összeg még akkor is, ha minden tisztviselő csak a III-ik fokozatba lépne, pedig tervbe van véve, hogy egyesek már most a II. fokozatba vétesse fel.

* **Kitüntetett pénzügyminiszteri osztálytanácsos.** A király a személye körüli miniszter előterjesztésére Szentmiklósi és Óvári báró **Pongrácz Vincze** pénzügyminiszteriumi osztálytanácsosnak, a pénzügyi és közigazgatási téren szerzett érdemei elismeréséül, harmadosztályú vaskoronarendet díjmesen adományozta.

* **Az egyházmegyéből.** *Gahér* Mihály segédlelkészt a *Mémeth* József elhalálozásával megürült belényesi plebiánára ideiglenes plébános helyettének nevezte ki az egyházmegyei hatóság.

* **Az Orsolyasárda új bérpalotája.** Nagyvárad Fő-utcáján egymásután emelkednek a diszes paloták s a régi alacsony épületek lassankint eltűnnek. Az Orsolya-zárda Fő-utca és Nagy Sándor-utca sarkán levő földszintes háza, amely eddig a zárda-lelkész lakásául szolgált, szintén lebontás alá kerül. Diszes kétemeletes bérpalotát épített a zárda e helyre, amely egyik disze lesz a Fő-utcának. Az építési engedély iránti kérvényt tegnap nyújtották be a városi tanácshoz.

* **Kinevezés.** A belügyminiszter Biharvármegyében a geszti anyakönyvi kerületbe *Csohány* Gábor jegyzői irnokot anyakönyvvezetőhelyettesé kinevezte.

* **Nagyon szükséges volna már.** A napokban említettük, hogy a város nem gondoskodik a villamos oszlopok befestéséről s azok elégtelenül az utcákat. *Köszeghy* József főmérnök most előterjesztést tett a tanácshoz, hogy a Párispataktól befelé, a Fő-utcán az ivóvízvezetők nagyban megmagasodtak elhelyezve s így nem felelnek meg a czélnek, miért is kéri azokat leszereltetni s középmezőben elhelyezni. Ezenkívül a Párispatak hídjánál levő transzformátor-ház tetejét diszesebben képezze ki s különösen a Fő-utcán a villamos oszlopokat kellőképpen fektessék be. Szükségesnek tartja különben az összes villamos oszlopok befestését, mert a vállalkozó nem felel meg ez irányban elvállalt kötelezettségének.

* **Szakbizottsági ülés.** Nagyvárad város szépművészeti és közlekedési szakbizottsága pénteken, márcz 16-án délután 3 órakor a városházán ülést tart, amelyen *Rimanóczy Kálmán*nak, a Royal-kávéház előtti kiülők hely megnagyobbitása iránt beadott kérelmét tárgyalják.

* **Az aranymosás megrendszabályozása.** Ezideig előfordult az az eset, hogy az aranymosás céljából gépezemű kotrására kért vízjogi engedély az illető vízügyi hatóság által hozott határozatban oly értelmű kijelentés kíséretében adatott meg, mintha ezen engedély aranymosás üzésére vagyis aranymosás kinyerésére is jogalapot nyújtana. Ezt a pénzügyminiszter most kifogásolta és értesítette a törvényhatóságokat, hogy a kotrási aranymosási engedély csak azoknak a módokat van hivatva megállapítani, melyek szerint a bányahatóságoktól kieszakoztatandó körülményekre szóló adomány által már jogerősen biztosított aranymosás jogosítványa hatósági rendelkezés alatt álló vizekben közérdekű körülmények szempontjából tényleg fogantatható.

* **A megyei szakosztályi ülések.** Biharvármegye szakosztályai ma kezdik meg üléseik sorrendjét. Ma a harmadik szakosztály tart ülést. Délelőtt 10 órakor a tisztii nyugdíjbizottság ülése lesz, melyet 12 órakor fog követni a jegyzői nyugdíjbizottsági ülés. A délelőtt folyamán kerül előkészítés alá a megyét érdeklő minden pénzügyi kérdés. Ma lesznek tárgyalva a személyi és drágasági pótlék iránti kérvények. Előre láthatólag a szakosztály javasolni fogja kérelmek teljesítését tekintve a méltányosságtól tekintettel az óriási drágaságra bizonyára elég indok a kérelem támogatásának.

* **Sok az eszkimó, kevés a foka.** A villamos vasutársaság szerződés szerint 20 szabadjegyet bocsát Nagyvárad város tisztviselői részére. Már napok óta arról beszéltek a városházán, hogy ki kapjon szabadjegyet. Egy részük mind a tanács tagjai részére akarta lefoglalni, mások a hivatali szolgálat érdekeinek szem előtt tartását vélte elsősorban figyelembe veendőnek. Tegnap a városi tanács egész délelőtt azon tárgyalt, hogy kik kapják a szabadjegyeket. Végre még is megállapodtak egy névsorban,

de akkor kitűnt, hogy 26 tisztviselőt vettek fel a listába. Így aztán a polgármesterre bízták, hogy belátása szerint ossza szét a 20 szabadjegyet. — A polgármester és főjegyző különben lemondta a jegyekről s nem reflektálnak rá. Ezzel is elősegíteni akarják, hogy a nagyon megsaporodott igények inkább kielégíthetők legyenek.

* **Megáradt a Pecze.** A két napi abnormis időjárás után tegnap kitisztult s a nap melege csakhamar eloszvasztotta az öreg *Gergely* hozott havat. Valóságos pocsolya öntötte el az utcákat. A Körözs felső vidékén is nagyobb esőzések voltak, amint a megáradt *Körözsön* láttuk. A pecze-szőlősi és csehi láposról lefolyó vizek úgy megdagasztották a Pecze- és Aduna-patakok vizét, hogy kiöntéstől lehetett tartani. Már régen nem áradt meg annyira a Pecze, mint tegnap. Szerencsére azonban a régi Pecze-áradások nem ismétlődtek, hanem e helyett az ár kitisztította a patak szennyét. Ennyi haszon van az áradásból.

* **Feilitsch ur haragszik.** Feilitsch, a magyar földművelés jelenlegi gazdája, mérges kis leiratot intézett a Bihar megyei Gazdasági Egyesülethez. Ezt írta le, hogy az egyesület ne merjen politizálni. No már hogy Bihar megyében legyen politikáló egyesület! Az okatlan kis mérgekedés nem csekély derűtlenséget keltett a tagok között; egyik megjegyezte:

— Nem nagyon tiszta az a lelkiismeret, mely a saját árnyékától is megijed.

Az elnök indítványozta, hogy a leiratot vegyék egyszerűen tudomásul; egyik, különben igen higgadt vérmérsékletű tag még egyszerűbb dolgot indítványozott: a leiratot minden tudomásulvétel nélkül irattárba helyezik. Az indítványt két szó kivételével elfogadták; maga az elnök is a saját indítványa ellen szavazott.

Ülés után valaki megjegyezte:

— Még ennél is egyszerűbbet kellett volna tenni: visszaküldeni a leiratot s ráírni: vissza, tárgytalan.

— Kár lett volna a bélyegért.

— Hivatalból, portómentes.

— Akkor meg a fáradságért lett volna kár. Ezzel aztán Feilitsch ur haragja elintéztetett.

* **A sütők ipartársulatának ülése.** A nagyváradai és biharmegyei sütőiparosok ipartársulata ma, csütörtökön délután 5 órakor az ipartestület kert-utcai házában választmányi ülést tart, amelynek érdekességet kölcsönöz az, hogy a budapesti központból több kiküldött vesz benne részt, akik a szervezésre vonatkozó fontos előterjesztéseket tesznek.

x Van szerencsém a n. é. közönség tudomására hozni, hogy előre haladott idény folytán a még mindig *aus választékban* meglevő *valódi angol és scot teli divat-szőveteimet* mélyen leszállított árban bocsátom áruba. Kívánatra azon előnyt is nyújtom, hogy t. vevőimnek a bevásárolt anyagot saját szabászati termében a legdivatosabb fazonokban és remek kivitelben nagyon jutányosan feldolgoztatom. Már egy próbavásárlás útján is meggyőződhet bárki, mily figyelmesen és előnyösen lesz nálam kiszolgálva. Kiváló tisztelettel: *Teszler Simon*, posztó nagykereskedő Zöldfa-utca 33.

x **A kőbányai** Első Magyar Rézvény-Serfözde dupla góliat malátá gyógsör név alatt aranykeresztes czimkével ellátott különleges üvegekben gyógsört hoz forgalomba. Az erre vonatkozó hirdetésre felhívjuk olvasóink szives figyelmét.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Csütörtök: II. Rákóczy Ferencz fogsága. (A.)
Péntek: Gül Baba (Aradival.) (B)
Szombat: Gül Baba (Gerlakival.) (C)
Vasárnap: Kültelki herczegnő (előszőr.)

EGYESÜLETEK.

A honvédek egyesületének gyűlése
A következő sorok közlésére kértünk fel. A nagyváradi és biharmegyei 1848—49-iki honvéd egyesület helybeli és vidéki tagjait, folyó hó 25-én d. e. 10 órakor Biharvármegye székházának kistermében megtartandó rendes évi közgyűlésen leendő megjelenésre felhívja. Nagyvárad, 1906 március 14-én Amánt Béla egy-letli elnök.

NYILTTÉR.

Butor

A Preisz Mihály és Fia
csődtömegéből
meglevő BUTOROKAT meg-
vettem, és

leltári árban árusítom.

Nagy Sándor-utca 4. sz. a.

Tisztelettel

Büchler Márton.

Telefonszám az egész megyére 626.

TÁVIRATOK.

Hajótörés.

Budapest, márc. 15. (Saját tud. táv.)
Londonból jelentik: Az Onclé Dick nevű hajón ma ért ide a Colne nevű gőzös kapitánya és hat matróza. A Colne Rotterdamba indult. A kapitány elbeszélése szerint a gőzös tegnap reggel a hollandiai part közelében léket kapott és csakhamar megtölt vízzel. A kapitány és hat matróz egy csónakon megmenekült, matróz és a többi tiszt a süllyedő hajón maradt. A hajó kétségkívül elsüllyedt.

A bányakatasztrófa.

Budapest, március 14. (Saját tud. táv.)
Párisból jelentik: A courreresi bányagazgatóság tudatja, hogy eddig 190 holttestet szállítottak ki a bányából s hogy még 1060 ember hiányzik.

Lilleből jelentik: A német bányamunkások a temetés után ismét hozzáfogtak a mentési munkálatokhoz és több holttestet huztak a fómok alul. Nehány holttestet agnoszkáltak is. Általában valami mozgalom észlelhető, amely egyre növekszik és különböző engedményekre irányul. A munkások 10 százalékos béremelést követelnek. Az ostricourti bányamunkások elhatározták, hogy béremelést követelnek.

Lensből jelentik: A courreresi, dourgesi és ostricourti bányákban kiűtött a sztrájk. A munkások béremelést követelnek.

Az orosz kölcsön.

Budapest, március 14. (Saj. tud. távirata.)
Párisból jelentik: Dumergusnak kereskedelmi miniszterré való kinevezése által az új orosz kölcsön ügye nagyon rosszra fordult. Dumergus a leghesebb oppozíciót fejtette ki mindig az orosz kölcsönök ellen s a bankok arra a hirre, hogy ő lett a kereskedelmi miniszter kijelentették, hogy nem hajlandók a legújabb pénzügyi transzakciókban részt venni.

KÖZGAZDASÁG.

A hegyi választmány ülése. A nagyváradi községi hegyi választmány tegnap délután 6 órakor tartotta meg ülését, melyen dr. Molnár Imre elnökölt. A választmány a költségelirányzat tervezetét tárgyalta, majd a kilépő választmányi tagok távozását vette tudomásul. Az ülés tárgya volt még az ideai közgyűlés idejének kitűzése, mely szerint az április 8-án lesz megtartva. Megvitatás alá került a szőlőmunkások óraszámra történő munkabér fizetése. Továbbá az utóbbi időkben a szőlőmunkások között történt izgatások. Mindkét tárgynak az elnök az alapszabályok által előírt módokat említi. Az óraszámra leendő munkabér megszabása minden iparnál kivihető, azonban a szőlőmunkálatoknál ez teljesen képtelenség. Mindazonáltal elhatározta a választmány, hogy tekintettel a munkások minden téren javított honorálására, a munkabért, mely ugyszólván 50 év óta 1 korona napszámban van megállapítva, javítani, illetve felemelni fogja. A nemzetközi szocialista agitátorok lázításait a hegybíró ezután szigorubban fogja ellenőrizni s oda fog hatni, hogy a munkások félrevezetése teljesen megekedályoztassék. Említés történt az ősszel tartandó országos III. borászati kongresszusról, mely időszerein összejön a gazdasági kiállítással. Az elnök javaslatba hozta, hogy e kongresszus ne legyen kapcsolatban a gazdasági kiállítással, mivel a kongresszus országos lesz, míg a kiállítás csupán Biharvármegyére szorítkozik. A borászati kongresszus tárgysorozata körülbelül a következő lesz:

I. A bortörvények módosítása. Ezzel kapcsolatosan a Drukker által kidolgozott új borjavaslat tárgyalása. II. A termés előnyös értékesítése. III. Az agrárügy rendezése. IV. Termési viszonyok. Alkuskérdések. Végül az elnök sajnálatát fejezte ki a nagy részvételen-

ségre, melyet a szőlős gazdák tanusítanak az egyesület iránt.

Az ideai loavatás A honvédelminiszter tegnap értesítette Biharvármegye törvényhatóságát az ideai loavatási szabályrendelet jóváhagyására vonatkozólag. A szabályrendelet az 1904. évi rendeletet hagyja jóvá, mint taval. Ezzel kapcsolatosan megemlíti a miniszter, hogy a loavatási előkészületekkel állandóan legyenek készen, nehogy az esetleges mozgósítás fennakadásokra találjon.

Gazdasági kiállítás Nagyváradon!

A Biharvármegyei Gazdasági Egyesület nagy szabású mezőgazdasági kiállítást rendez ez évben a Városligeten épített új Otthonában. Az egyesület igazgató választmánya a napokban tartott értekezletén tárgyalta a kiállítás tervezetét melynek alapján a választmány Wertheimstein Alfréd elnökle alatt Erős Rezső, Molnár Lajos, Papp Imre és a titkárból álló bizottságot avval bízta meg, hogy a titkár által készített tervezet vizsgálgják felül s véleményük kíséretében terjesszék vissza a választmányhoz, hogy azokat mielőbb szétküldeni lehessen. A kiállítás idejét szeptember 15—23-ig állapították meg. A bejelentési időt pedig augusztus 1-ére tűzte ki. Ezen terminus után csak azon esetben fogadtatnak el bejelentések, ha az utólagosan bejelentett tárgyak még a kiállítás helyiségeiben elérnek.

Magyar borok kiállítása Milanóban.

A Simplon-alagut megnyitása alkalmából nagy kiállítás lesz Milanóban, melynek keretében nemzetközi kiállítások fognak tartatni, így többek közt lesz nemzetközi borkiállítás is. Magyarország, mint a nagyobb bortermelő államok egyike e kiállításról el nem maradhat már csak azért sem, mert elegendő mennyiségű exportképes borral rendelkezik. A milánói borkiállítás magyar osztályának rendezését, felkérés folytán, a Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesülete vállalta el. A kiállításra szóló borbejelentő lapokat és ismertető körleveleket már széjjel küldötte a birtokosoknak, de mennyiben bortermelőink között volnának olyanok, kik a kiállításon részt akarnak venni, ezen igényeket a Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesülete igazgatóságnak (Budapest, IX., Üllői-ut 25.) haladéktalanul jelentsék be, hogy az a bejelentő lapot a részvételi feltételeket és magyarázó körlevelet mielőbb megküldhesse, miután a határidő március hó 15-én lejár.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

KÁDÁR JÁNOS

fűszer-, csemege- és borkereskedése Nagyváradon, Fő-utca.

Nagyérdemű közönség szives tudomására adja, hogy megérkeztek mindennemű *gazdasági vető és kerti veteménymagvai*. Továbbá friss töltesü ásvány- és gyógyvizek, nemkülönb *gyógytermény sava*.

Továbbá a bőjti idény beálltára minden fajta sajtok mindenemű conservált halak többek közt *angolna, füstölt hering, lazac, stockfisch, tőkehal, hidegen ütött lenmagolaj, mindenféle pástétomok*, dobozokban *conservált főzelékek* m. pl. *spárga, zöld borsó, zöld bab, lengyel gomba, szárított levezsőlőség*.

A legnagyobb választék befőttek, gyümölcszések, conservált francia gyümölcsökben, ugymint vegyes *szuccat gyümölcs, datolya, malagaszőlő, szultán füge, papir mandula, paradió, pisztácia, pignoli, francia aszalt baraczk és alma, francia dió, darált mák*.

A husvétli ünnepekre a legnagyobb választék husvétli tojásokban és czukorkákban, Kugler (Gerbau) összes gyártmányainak egyedüli főraktára. Felemlitem, hogy a kórház-utcai szőlőmet házhelyeknek hét parcellában 18 m. utcai Irond szélességben áruba bocsájtom, felőle értekezhetni

Kádár János vereskereszt üzletében.

Párisi világkiállítás 1900. Grand Prix 1896. milleneumi kiállítás
állami nagy arany érem, Hers-Concors.

Telefon:
280. sz.

Alapítva:
1854.

Első Magyar Részvény-szifőzde KŐBÁNYA.

Főraktár Nagyvárad és Biharvár-
megye területére saját házunkban Nagypiacz-tér 3. Salamon Benedek cégénél

Hordókba és palackokba fejtve forgalomba hozzuk összes gyártmányainkat, u. m. **ászkok, király, kiviteli és dupla márcziusi, bajor és udvari sör**, melyek nem: csak az ország, de a külföld híres gyártmányait és minőségileg jóval felülmúlják. Fő-
raktárunk a palack-osztályra különös gondot fordít s azt a legújabb, legtökéletesebb
üvegmosó, lefejtő stb. gépekkel felszerelte.

Különösen felhívjuk a szives érdeklődők figyelmét a **legkiválóbb orvosok** által
ajánlott

Dupla Góliát Maláta Gyógysörre,

melyet eredeti gyári töltésben aranykeresztes czimkével ellátott különleges palackokban
hozunk forgalomba. Ezen gyógyszer nemcsak mint a

legjobb étvágyfokozó asztali ital

ajánlatos, hanem úgy kórházak, mint a magánkezelésben a következő esetekben kiváló
eredményrel használtatik és pedig **gyermekágyasok, álmatlanok, üdülők, szop-
tatónők, idegkimerültség és emésztési zavarokban szenvedőknél, női bete-
gek, vérszegények, rosszul tápláltak, gyengélkedőknél.**

10 üveg és ezen felüli megrendelések házhoz szállítatnak.

Góliát maláta sör kapható: Janky utóda Kiss Károlynál, Kádár János,
Friedl és Jörös, Maár és Szabónál, Lakatos Juliánál (Széchenyi tér).

Kérjünk mindenütt kőbányai Részvény-sört.

Pesti Hazai Első Takarékpénztári sorsjegyeket napi árfolyamon

elad és azokra darabonként **125 K.** előleget jutányosan nyújt a

BIHARMEGYEI KERESKEDELMI, IPAR- és TERMÉNYHITELBANK

Nagyvárad, Teleky-utca 3. szám.

Telefon: 46. szám

Pesti hazai takarékpénztári sors- jegyeket eladunk már most.

Készpénzért a napiárban.

Letétre való vételnél
napi áron számítjuk és
elegendő, ha a vevő a
vételnél 30 koronát le-
fizet, a hátralékot tet-
szés szerinti részletek-
ben törleszti.

A letétre való vételnél a játékjog a vevőt illeti.

Központi Takarékpénztár r.-társaság.

Szilágyi Dezső-utca. (Adorján-ház). 1512.

Ajánlom a következő

asztali boraimat

f. adózottan **10—25 L. fonott üve-
gekben** (demyon)

1. n.-várad **uj bor** literje **28** és fél kr.
2. 1904. **ó bor** **31** és fél kr.
3. 1904. **ó vörös bor** **45** és fél kr.

Ugyan e borokat **50—100 literes
hordókban**, fogy. adó nélkül — ház-
hoz szállítom vagy vasuti állomásra
adom **18—21—35** frt. Hl. árban.

Molnár Lajos,

szőlőbirtokos, Schlauch-tér 18. 1420.

A Lévai Márton-féle

**könyvkötészet, vonalzó
intézet és üzleti könyv-
gyár részvénytársaság,**

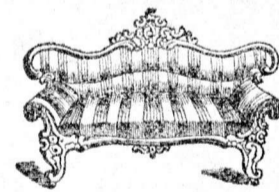
elvéallja a szakmájába vágó munkálatok
gyors és pontos elkészítését. 1531

A butorvásárlók figyelmébe.

Olcsó

bútor

gyári árban, kezeség mellett

háló-, ebédlő-,
szalon- és uri-
szoba berendezé-
sek, valamint az
egyebutordara-
bok a

Magyar Műbutorgyár

részvénytársaságnál

Nagyváradon, Fő u. elején.

Ipari és kereskedelmi vezető:

PORJESZ HERMAN.

Teljes lakás-, szálloda- és kávéház-berendezé-
sek ipari vállalata, — Kívánatra tervek és
költségvetések.

Telefon 421 szám.

Oberndorfi répamag.

100 klg leszállított ára 48 korona.

Gróf Teleky Arvéd uradalmában.

Posta: KONCZA.

Magyar bikák, tenyésztőjasok.

1584

Vetőmagtengeri.

A pesti hazai első takarékpénztár

egyesület ujonnan kibocsátott nyeremény-
kötvényei fix ár mellett vásárolhatók a

Nagyvárad Takarékpénztárban
és arra darabonként 125 k.

→☞ kölcsönt nyújt. ☜→

Pesti hazai első takarékpénztár sorsjegyeket

napi árban elad s ezen sorsjegyekre
magas összegű

kölcsönöket nyújt

a legelőnyösebb feltételek mellett a

Polgári Takarékpénztár részvénytársaság
Nagyvárad, Kossuth-utca.

Hirdetés.

A »NAGYVÁRADI HITELBANK« részvény-
társaság. (Kossuth Lajos-utca 10. sz.)

Elfogad betéteket.

Legalább 3 hóig elhelyezett összeg
után 5%-os kamatot fizet.

Leszámitol váltókat.

Előleget ad: értékpapírokra, éksze-
rekre és terményekre.

Jelzálog kölcsönt nyújt: házakra és
földbirtokra.

Az igazgatóság.

Csalhatatlan csodás eredmények.

London.

Évek óta használom az ön Wilhelm
féle antiarthritikus anti-reumatikus vértisztító-
teáját, mert csak ez tudott megszabadítani
erős reumámtól.

Tisztelettel **Dorn C. F.**

London 46. Museum Street, a British
Muzeum mellett.

Wilhelm Ferencz urnak, gyógyszerész. cs.
és kir. udvari szállító Neunkirchen, Alsó-
Ausztria.

Oroszmező.

Nem mulaszthatom el Nagyságodnak
legtiszteletteljesebb köszönetemet kifejezni
a küldött Wilhelm-féle antiarthritikus anti-
reumatikus vértisztító teáért, miután két
teljes esztendőn keresztül lábaimon rette-
netes reumával kínlódtam és az ön vér-
tisztító teájának használata által ettől meg-
szabadultam, amit tehát most és a jövőben
a közönségnek tudomására hozok.

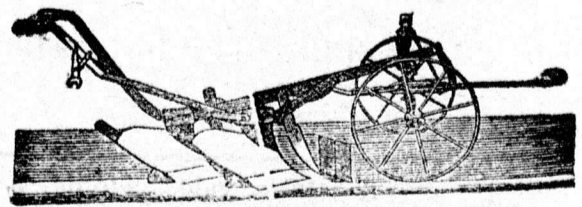
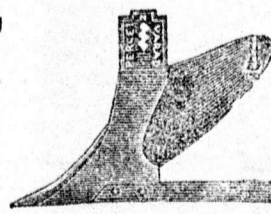
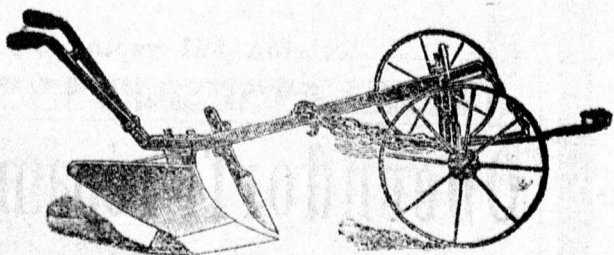
Lekötelezettje

Ruhstörer Henrik, adóbeszedő.

kapitány Franz Wilhelm gyógyszerész cs.
és kir. udvari szállító Neunkirchen, Alsó-
Ausztria, valamint nevesebb gyógyszertárak-
ban és drogueriákban.

PERGE és ROZSLAY gazdasági gép- és ekegyára

utóda

Gyár: Lukács György-u.

Nagyváradon.

Raktár: Nagyvásár-tér.

Mindennemű talajviszonyoknak megfelelő ekéket és egyéb talaj-

→☞ művelő eszközöket készít a legjobb minőségben. ☜→